

Yeni Sağ Radikalizmin Veçheleri: Öfke Çağına Dair Bir Öngörü*

Stuart Jeffries

Çeviri: Kübra Bozkurt

Theodor Adorno'nun popülist demagojiye dair uyarıları elli sene sonra dahi geçerliliğini koruyor.

Bundan elli üç sene önce Adorno, "Yeni Sağ Radikalizminin Veçheleri" adlı bir konuşma yapmıştı. O sıralar, Holokost'tan kurtulan ve neo-Marksist olarak bilinen filozof, Almanya'nın aşırı sağcı Ulusal Demokrat Partisi'nin başarısından endişe duyuyordu. Düşünceleri ise; Nazi Almanyası'nın çöküşünün üstünden sadece birkaç on yıl geçmesine rağmen, faşizmin koşullarının anti-semitik politikacılar tarafından sömürüldüğü yönündeydi.

Viyanalı öğrencilere yapılan bu konuşma yarım yüzyıl boyunca bir bant kaydı olarak kaldı — ancak geçen yıl Almanya'da yazıya dökülüp yayımlanınca, yapıt çok satanlar listesine girdi. Bu şaşırtıcı durumun nedeni ise, 1967'de Adorno'yu endişelendiren durumların bugün de birçok insan için geçerli oluşuydu. Adorno'nun o zamanlar karşı çıktığı fenomenler -anti-semitizm, hakikat sonrası politika, dini ve etnik azınlıkları hedef alan popülist demagoglar-bugün tekrar yükselişte.

Adorno'ya göre; birçok insan güçlü devletlerin egemen olduğu küresel bir köyün (Adorno burada Avrupa Ekonomik Topluluğu üyelerini kastediyor, o zamanlar Birleşik Krallık bu topluluğun bir üyesi değildi) milliyetçiliği modası geçmiş bir fenomen haline getireceğini umuyordu. Ancak Adorno şöyle diyordu: "Durum aslında tam tersi. Nesnel durum insanları asıl meseleden uzaklaştırdığı anda, inançlar ve ideolojiler onların şeytani, yıkıcı taraflarını açığa çıkarır." Yani ulus devletin en etkisiz olduğu anda, milliyetçilik en şiddetli halini alır.

Aynı zamanda, makineleşme ve yabancı işçiler dünyasında (ki iki alanda da popülistleri destekleme olasılığı en yüksek olan bu grupların statüsünü zayıflatma çabası vardır) ulusal kontrolü "geri almak", zayıflayan statünün ve demokrasi açığının çözümü olarak görülmektedir.

Adorno, milliyetçiler arasında bir "kendi kendini kandırma durumu" olduğunu; bunun hem "aşırı milliyetçiliği" hem de "kişinin kendini ve başkalarını ikna edebilmesi için örtbas edilmesi gereken şüpheli" içerdiğini söylüyordu. Bu kitlesel yanılgıya daha önce de tanık olmuştu.

"Kendilerinin dahi inanmadığı şeyleri insanlara pazarlamanın bu yönü, Hitler'in zamanında vardı."

---

* **Orijinal Kaynak:** Jeffries, Stuart. (2020, May 06). "Aspects of the New Right-Wing Extremism — prescience for our angry age". *Financial Times*, **Link:** <https://www.ft.com/content/a5c4e548-5fc6-11ea-bc72-eb32a5ef9038>

Atıf Şekli: Jeffries, Stuart. (2020, Eylül 25). "Yeni Sağ Radikalizmin Veçheleri: Öfke Çağına Dair Bir Öngörü", Çev. Kübra Bozkurt. *sosyalbilimler.org* **Link:** <https://sosyalbilimler.org/yeni-sag-radikalizm>

Yeni Sağ Radikalizmin Veçheleri[†], Adorno'nun 1969 yılındaki ölümüne kadar önderlik ettiği ve (Marx'ın tahminin aksine) sosyalist devrimin en gelişmiş sanayi ülkelerinde neden başarısız olduğunu açıklamaya çalıştığı, filozof ve sosyal bilimcilerden oluşan Frankfurt Okulu'nun çalışmalarının bir yeniden doğuşudur.

Asıl odak uyumu dayatan ve muhalefeti susturan "kültür endüstrisi" kavramı idi. Sosyolog Leo Löwenthal kültür endüstrisi için, "İnsanları birer sinir hastasına dönüştürüyor, nihayetinde insanlar sözde liderlerine tamamen bağımlı hâle geliyor." demişti.

On yıllar boyunca, Adorno ve meslektaşlarının fikirleri modası geçmiş olarak değerlendiriliyordu. Ancak yakın zamanda, bu çalışmalar çağımıza göre güncellendi.

2016 yılında *New Yorker*, "Frankfurt Okulu Trump'ın Geleceğini Biliyordu" manşetini vermişti. Böyle bir ihtimal yok tabii. Ancak okulun çalışmaları, bize popülist demagojinin günümüzde nasıl işlediğini anlatıyor.

Kitabın sonunda Volker Weiss'in güzel bir makalesi yer alıyor. Weiss'e göre Adorno, hızlı teknolojik ilerlemenin dezavantajlarını öngörmüştü, Weiss ise bu durumu şöyle özetliyor: "1960'lardan bu yana birçok Batı ülkesinin entelektüel manzarasını tanımlayan eğitilmiş seçkinlerin ve liberal demokrasinin sentezi sürüp gidecek bir olgu değil; sona erebilir."

İşte, Adorno'nun fikirleri bize bunun nasıl gerçekleşebileceğini gösteriyor.

***

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da [@sosbilorg](https://twitter.com/sosbilorg) kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten aboneliği olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

Aynı zamanda yayımlanan çalışmaların size WhatsApp üzerinden gönderilmesini talep ederseniz sosyalbilimler.org/whatsapp linki üzerinden "Sosyal Bilimler WhatsApp Grubu"na katılabilirsiniz.

[†] Kitabın Türkçesi: Adorno, Theodor W. (2020). *Yeni Sağ Radikalizmin Veçheleri ve Geçmişin İşlenmesi Ne Demektir?*, Çev. Şeyda Öztürk, Tarhan Onur, İstanbul: Metis Yayıncılık.